

Evangelietekst: Mark 6,35-44

Det var nå blitt sent på dagen, og disiplene kom til ham og sa: «Stedet er øde, og det er alt blitt sent. Send dem fra deg, så de kan dra til gårdene og landsbyene her omkring og kjøpe mat.» Men Jesus svarte: «Dere skal gi dem mat!» De sa: «Skal vi kanskje gå og kjøpe brød for to hundre denarer, så de kan få spise?» «Hvor mange brød har dere?» spurte han. «Gå og se etter!» Da de hadde gjort det, sa de: «Fem brød og to fisker.» Så sa han at de skulle la alle danne matlag og sette seg i det grønne gresset. Og de slo seg ned, rekke ved rekke – noen på hundre og noen på femti. Så tok han de fem brødene og de to fiskene, løftet blikket mot himmelen og ba takkebønnen, brøt brødene i stykker og ga til disiplene, for at de skulle dele ut til folk. De to fiskene delte han også ut til alle. Og alle spiste og ble mette. Etterpå samlet de opp tolv fulle kurver med brødstykker og fisk. Det var fem tusen menn som hadde spist.

Slik lyder det hellige evangelium.

Grådighet

Jeg tror Jesus gjorde dette underet fordi han så at hver og én av de frammøtte trengte mat. Men det er også andre dybder i denne bibelfortellingen ut over det rent praktiske behovet. Brødunderet minner oss på at alle mennesker trenger å få dekket de fysiske primære behov. Derfor kan vi si med et folkelig uttrykk: «Uten mat og drikke, duger helten ikke», og faktisk er det sant. Så vet vi som tror på Jesus også at vi kan ikke klare oss uten Jesus, i alle fall ikke dersom vi vil ha det evige livet. Jeg tror artisten Timbuktu treffer ganske bra når han synger:

«Alla vill till himmelen men få vill ju dö. Man vill kamma in vinningen, men sår inga frön. Man vill ha sin bit av kakan & man vill äta den me. Folk vill ta tillbaka, men vägrar att ge.»

Dette er ganske allment, men er et kritisk søkelys som nok også vi kristne rammes av. «Man vill ha sin bit av kakan & man vill äta den me.» Stikkordet er grådighet. Vi kan bli så glad i vårt behagelige overflodsliv og våre privilegier, at vi lar verden seile sin egen sjø. Da bommer vi på målet. Vi forvalter ikke den jorden vi er satt til å forvalte på en god og bærekraftig måte.

Om dette siste tenker jeg Skaperverkets dag handler om akkurat denne søndagen. Vår menighet har gått inn for en handlingsplan for å være en grønn menighet. Planen er vedtatt i menighetsrådet og den gir en god retning og en god begrunnelse. La oss høre fra innledningen til «Tro, håp og handling.»

«Lund menighet vil engasjere seg for å verne om skaperverket og skape en mer rettferdig fordeling. Vårt ansvar for den verden vi lever i er en følge av vår tro på den treenige Gud - Skaperen, Frelseren og Livgiveren. Evangeliet frigjør mennesket til å erkjenne sin svikt som forvalter, og til å ta kampen

opp mot alt som bryter ned skaperverket, krenker menneskeverdet og hindrer rettferdigheten. Vi vil møte avmakt med håp, kynisme med kjærlighet og selvopptatthet med fellesskap og ansvar for hverandre.»

Og videre står det i handlingsplanen: «Klimaendringene handler først og fremst om rettferdighet. De menneskene som i dag er hardest rammet av global oppvarming, har minst skyld i den og har færrest ressurser til å gjøre noe med den. Evangeliet forteller om hvordan Jesus fullt og helt identifiserer seg med menneskenes villkår på jorda, og særlig om hans solidaritet med de svake, med de som lider urett, de syke, sultne og tørste og de fremmede. Dette er også helt sentralt i menighetens visjon: 'Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Du skal elske din neste som deg selv.' Vi kan ikke elske Gud og samtidig med viten og vilje fortsette å leve på en måte som ødelegger det Han har skapt.»

(Tro, håp og handling - Handlingsplan for Lund menighet som grønn menighet)

Apropos dette. Følg med på skjermene nå:

Video Klimavitner KN: <https://www.youtube.com/watch?t=10&v=vbMWU52t8Qg>

Kunsten å dele

Tilbake til forsamlingen ved Genesaretsjøen i det første århundre. Disiplene hadde fem brød og to fisker. Det var ikke nok mat til alle som fulgte Jesus, og som kom for å høre ham tale. Jesus og tolv disipler kunne ha kost seg alene med fem brød og to fisker, men valgte å dele. Rundt dem sto fem tusen sultne menn som hadde løpt langs land mens Jesus og disiplene tok båt over til den andre siden av Genesaretsjøen. I tillegg var det nok noen kvinner og barn fra nærområdet.

Disiplenes situasjon var ikke så ulik situasjonen slik den er i verden i dag. Her til lands har vi våre ressurser, vi har vårt forbruk. Vi har nok til oss selv og vi lever godt. Samtidig vet vi at dersom alle i verden skulle hatt samme forbruk som en gjennomsnittlig nordmann er ikke jorden nok. Det sies at tre og en halv jordklode måtte til, og regnestykket om rettferdig fordeling går ikke opp.

I bibelfortellingen hørte vi at disiplene foreslo for Jesus at han skulle sende flokken av mennesker fra seg slik at de kunne dra til gårdene og landsbyene omkring og kjøpe mat, men Jesus sa: «Dere skal gi dem mat!». Så hører det med til historien at disiplene ikke ante hvordan det var mulig ut fra det lille utgangspunktet å skaffe mat til så mange. Og det hører med til historien at Jesus velsignet de fem små brød og to små fisker. Disiplene delte ut og det ble nok i overflod.

Helt fra min oppvekst har jeg hørt at det er godt at befolkningen i Kina og i India sykler, for verden ville ikke tåle det energiforbruket og de utslippene det ville bli om alle disse kjørte bil. I dag er vi der at også svært mange kinesere og indere kjører bil og har del i velstandsøkningen. Energiforbruket øker over hele verden. Vår velstandsutvikling har kommet andre til del. Skyggen av en slik sett

rettferdig fordeling er et nytt fokus på det menneskeskapte av klimaproblemer, og som vi hørte klimavitnene fortelle, det rammer oftest de fattigste.

Velsignelse

På tirsdag besøkte staben på kirkekontoret Skagen i Danmark. Der ble vi fortalt at en gang i tiden ble det laget et vippefyr ytterst mot havet på Danmarks nordøstre hjørne. Som et hvert fyr, skulle også dette hindre at skip gikk på grunn. Fyret var kullfyrt. For å få kull til vippefyret, hugget de ned skogen. Det førte til at matjord blåste på sjøen og jorderosjon ødela jordbruket og livsvilkårene for bøndene.

Jo, historien gjentar seg. Formålet kan være så godt det bare vil, men våre inngrep i naturen får følger. Alle som har fulgt med og orientert seg litt i verden, vet at mennesker har måtte betale med liv og helse for at andre skulle få strøm, energi og velstand i industrialismens barndom. Vi har også sett bilder fra det golve landskapet rundt byen Nikkel på Kola-halvøya der vegetasjonen har dødd, og i mindre målestokk her hjemme rundt de store industristedene som Falconbridge i Kristiansand for noen ti-år siden. Vi husker sur nedbør fra Storbritannia med påfølgende fiskedød i norske vann og elver. Så husker vi også at bildet ble annerledes da rens tiltak ble påkrevd. Vassdrag ble kalket og skadelig virksomhet ble lagt ned. Naturen leges sakte men sikkert. Like fullt er det mørke skyer på himmelen med solgløtt innimellom.

Som kristne vet vi at vi mennesker har et forvalteransvar for vår jord. Noen liker ikke denne tanken fordi den forutsetter at det er en som har gitt oss dette ansvaret; Gud, og dertil at Gud eier vår jord, og ikke minst at Gud er den som opprettholder skaperverket. Jeg har hørt noen mene at tanken på Gud som opprettholder av skaperverket passiviserer mennesker. Vi kan lene oss tilbake og la Gud ordne opp. La oss ikke falle i den grøften.

Så hører det også med til teologien at som kristne har vi ikke noen åpenbaring eller spesialkompetanse i det som er mer politiske spørsmål om hvordan vi som samfunn best skal ivareta og veie ulike hensyn opp mot hverandre for å ivareta goder som arbeidsplasser satt opp mot miljøhensyn, eller til å si noe om hvordan vi best skal forvalte jordens ressurser på en bærekraftig og rettferdig måte.

Alle mennesker av god vilje, kristne som ikke kristne, er fullt ut ansvarlige og stemmeberettigede. I luthersk teologi hører slike ting inn under det verdslige regimentet, som er Guds måte å styre verden på gjennom en rettsstats gode lover og regler, menneskers sunne fornuft satt i system.

Som kristne privatpersoner både kan og skal vi selvsagt gjøre det vi synes er rett og som vi kan. Kanskje skulle det nettopp i år innebære å sløyfe en sydentur med fly. Kanskje bør det bety at den gamle bruktbilen får noen flere år på nakken før den skiftes, etter som nye biler koster mye energi å produsere.

Eller kanskje vi nettopp skulle kjøpe nye biler fordi disse i bruk forurenses mindre. Og kanskje vi nettopp skulle reise på ferie til utlandet for at arbeidsplasser kan opprettholdes også der arbeidsledigheten er størst.

Nå sitter det kanskje noen og sier, jammen, dette blir jo feil. Og slik er det, noen mener seg å ha klare oppfatninger om hva som er rett og galt i slike spørsmål og i ulike detaljer. Men her er vi inne på et område der vår Hellige Skrift ikke sier noe spesifikt annet enn at vi har et ansvar for våre liv og får våre valg til våre medmenneskers beste.

Men alt er ikke relativt. La oss engasjere oss. La oss bare ikke dømme hverandre. For det er mer enn klimaendringer som med rette kan kalles menneskeskapt. Også spesifikke bud og regler kan være veldig strikse og menneskeskapt, og noen av oss kan bli mer nidkjære enn andre, særlig hvis en har «sett lyset» i miljøsakene. Slik var det også for noen tiår siden da andre sett av menneskeskapt lover og regler hersket grunnen. Også den gang var det nidkjærhet. Også den gang var det gode begrunnelser for bud om å ikke strikke på søndag og å ikke spille kort, ikke å bevege seg i takt med musikk. Eller den senere sosial-etiske bølge, som i seg selv innebar mye viktig og bra, men der noen så på det naboen kjøpte som statussymbol og synd, men ens egne goder fikk passere.

Der Bibelen ikke uttaler seg, får vi bruke vår forstand til beste for vår jord og for kommende generasjoner, og med ydmykhet for at andre kan ha sett noe en selv ikke ser.

Det sies med et smil at det virkelige underet i fortellingen om brødunderet, er ikke hvordan fem brød og to fisker kan mette fem tusen. Det virkelige underet er hvordan Jesus får mer enn fem tusen sultne mennesker til å sette seg rolig ned for å dele det lille de har.

Brødunderet kan også skje i vår tid. La oss dele vår jord og våre ressurser. Så blir det opp til den enkeltes gode skjønn og forstand å bidra på en god og konstruktiv måte. La oss heller ikke glemme at Jesus velsignet den gang, og at det ble nok til alle. Måtte han, vår Herre, velsigne vår jord også i dag.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.